אי אליבא דר' אליעזר קאמר אפי' לכתחילה נמי אלא לא קשיא הא ר"ש הא רבנן דתניא בן לוי שנפסקה לו נימא בכנור קושרה ר' שמעון אומר עונבה רבי שמעון בן אלעזר אומר אף היא אינה משמעת את הקול אלא משלשל מלמטה וכורך מלמעלה או משלשל מלמעלה וכורך מלמטה ואיבעית אימא הא והא רבנן ולא קשיא כאן באמצע כאן מן הצד ואיבע"א הא והא באמצע מר סבר גזרינן ומר סבר לא גזרינן: **מתני'** [א]חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור: **גמ'** ורמינהו (א) [ב]הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום וחתיכת יבלתו אין דוחין רבי אליעזר אומר דוחין [ג]רבי אלעזר ורבי יוסי [ד](בן) חנינא חד אמר [ה]הא והא בלחה ולא קשיא כאן ביד כאן בכלי וחד אמר הא והא ביד ולא קשיא הא בלחה הא ביבישה ולמאן דאמר הא ביד הא בכלי מאי טעמא לא אמר הא בלחה הא ביבישה אמר לך יבישה אפילו בכלי נמי שרי מ"ט איפרוכי איפרכא ולמ"ד הא בלחה והא ביבישה מאי טעמא לא אמר הא ביד הא בכלי אמר לך בכלי הא תנן אם בכלי כאן וכאן אסור ואידך הא דקתני התם משום דקא בעי איפלוגי ר' אליעזר ורבנן ואידך דומיא (ב) דהרכיבו והבאתו מחוץ לתחום קתני דרבנן ואידך הרכיבו דלא כרבי נתן [ו]דאמר החי נושא את עצמו הבאתו מחוץ לתחום [ז]כר"ע דאמר תחומין דאורייתא מתיב רב יוסף אמר רבי אליעזר ק"ו [ח]ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת אלו שמשום שבות אינו דין שידחו את השבת אלא אמר רב יוסף הא והא ביד ושבות (ג) מקדש במקדש התירו שבות דמקדש במדינה לא התירו יתיב אביי וקאמר להא שמעתא איתיביה רב ספרא לאביי [ט]היה קורא בספר על האסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו והא הכא דשבות דמקדש במדינה הוא ולא גזרי' דילמא נפיל ואתי לאיתויי ולאו אוקימנא באסקופה כרמלית ורה"ר עוברת לפניה דכיון דאיגדו בידו אפילו שבות נמי ליכא איתיביה [י]משלשלין את הפסח לתנור עם חשיכה והא הכא דשבות דמקדש במדינה (ד) ולא גזרינן שמא יחתה בגחלים אישתיק כי אתא לקמיה דרב יוסף א"ל הכי אמר לי רב ספרא אמר ליה מאי טעמא לא תשני ליה [כ]בני חבורה זריזין הן ואביי [ל]כהנים זריזין הן אמרינן בני חבורה זריזין הן לא אמרינן רבא אמר רבי אליעזר היא דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת ומודה ר' אליעזר דכמה דאפשר לשנויי משנינן

מאי

אי אליבא דר"א קאמר. כלומר כמאן ס"ל במכשירין על כרחך כר"א ס"ל וכיון דכר"א ס"ל אמאי הוי לכתחילה אסור: **אלא הא ר' שמעון והא רבנן.** מתני' רבנן דפליגי עליה דר"ש ואמרי קושרה דסבירא להו כר"א בהא דמכשירי מצוה דוחין וכו' וכגון כשאי אפשר לעשות מאתמול כדקתני שנפסקה לו נימא בכנורו ופליגי עליה בשאפשר לעשות מבעוד יום הלכך בתחילה אסור. ומעיקרא כי הוה מוקמינן לה כר' יהודה מ"ט לא שנינן הכי משום דלא שמעינן בהדיא דלית ליה האי סברא למפלג בין אפשר לאי אפשר וכל כמה דלא אשכח תנא דאמר הכי בהדיא מיבעיא לן סתמא דמתניתין מני: **אף היא.** אם היה עונבה או קושרה אינה משמעת את הקול והואיל וקשירה נמי אב מלאכה היא הא עדיפא שתשמיע את הקול וטוב לנו לחלל את השבת בשלשולו לקיים השמעת קול שיר של לוים מלחלל שבת בקשירה שהיא אב מלאכה ולא נקיים בה שום מצוה דלא מלי (ה) השמע קול: **משלשל מלמטה וכורך מלמעלה.** שהרי יש יתדות מלמעלה ולמטה שראשי הנימין כרוכין בהן וכשהוא רוצה מגלגל היתד והנימא נארכת כעין שעושין למיני כלי זמר ארפ"א דמאריך עד שיגיע ליתד שלמעלה וכורכה בו והרי היא כבתחלה ומגלגלין היתד עד שמתפשטת כהלכתה ומשמעת קולה ולרבנן עדיפא למשרי קשירה דהא משלשל נמי אב מלאכה הוא דמתקן כלי כהלכתו וכיון (דדמי) [דשרין] לכתחלה מחליף ואתי נמי להתיר נימין בכנור חדש לכתחלה הלכך קשירה עדיפא: **הא והא רבנן.** דמכשירין שא"א מבעוד יום דוחין והא דקתני מתניתין קושרה כשנפסקה באמצעית שאילמלי עונבה לא תשמע קולה והא דקתני עונבה כשנפסקה בראשיה שאין צריכה שם חיזוק כל כך וסגי ליה בעניבה: **ואי בעית אימא הא והא באמצע.** הא ר"ש והא רבנן וברייתא דקתני לא היה קושרה מדאורייתא שרי דס"ל לר"ש מכשירין דמצוה דוחין היכא דלא אפשר להו מאתמול ומשום גזירה הוא דגזר אמצע אטו מן הצד אבל בעלמא דליכא למיגזר מידי דחי: **מתני' יבלת.** וירוא"ה. והוא מום לתמיד שדוחה את השבת כדכתיב (ויקרא כב) או חרוץ או (ו) יבלת. יבלת דקרא קרינן יבלת שאין שם דבר אלא כמו חיגרת דומיא דשבור ולא כתיב שבר ועורת נמי לא כתיב עירון אבל יבלת דמתני' הוא שם דבר של המום: **חותכין יבלת.** ביד קאמר: **אם בכלי כאן וכאן אסור.** ואע"ג דכי עביד נמי ביד מתקן הוא והוה ליה חותך מבעלי חיים והוי תולדה דגוזז את הצמר אפ"ה כיון דכלאחר יד קא עביד שאין כן דרך לחותכה אלא בסכין אין כאן אלא שבות: **ואם בכלי כאן וכאן אסור.** דאב מלאכה הוי הואיל ואינו משנה מכמות שעושין בחול: **גמ' (ז) הרכיבו.** בפסח הבא בשבת קאמר הרכיבו על כתיפו ברה"ר או להביאו מחוץ לתחום: **וחתיכת יבלתו אין דוחין.** קשיא סתמא אסתמא: **הא.** דפסחים בכלי וה"נ קאמר תנא דמתני' ור"א אפילו בכלי שרי דס"ל מכשירי מצוה דוחין שבת כגון (ח)מלאכה שאפשר לעשותה מבעוד יום כגון בקור המום מכשירי קרבן הוא והקרבן דוחה השבת ובמכשירין פליגי: **מתני' ביבשה.** ואפ"ה בכלי אסור משום דמתקן לה וענין מלאכה קא עביד ודפסחים בלחה ותרוייהו ביד: **אמר לך בכלי.** למה לי לאשמועינן בפסחים דאסור הא ככר שמעינן(ט) לה הכא ולמה ליה לתנא לסתמיה בתרי דוכתי: **ואידך.** להכי הדר תניא התם משום פלוגתא דרבי אליעזר דאשמועינן דאפילו בכלי שרי: **ואידך.** להכי לא מוקמינן להאי דפסחים בלחה ובכלי דאם כן הוה ליה אב מלאכה והתם הא דשבות הוא דאיירי: **דומיא דהרכיבו.** דלא מיתסר אלא מדרבנן דחי נושא עצמו ותחומין נמי דרבנן ואפ"ה הואיל ואפשר מאתמול לא דחי: **ואידך הרכיבו.** והבאתו גופה מלאכה גמורה היא דלא ס"ל להאי תנא בפסחים כר' נתן דאמר במס' שבת בפ' המצניע (דף צד.) חי נושא את עצמו ובתחומין סבר לה כרבי עקיבא דאמר במס' סוטה בפ' כשם שהמים בודקין (דף כז:) תחומין דאורייתא: **א"ר אליעזר ק"ו.** התם גבי פלוגתייהו תנינן לה בפ' אלו דברים (פסחים סה:): **אלו שמשום שבות.** אלמא ת"ק משום שבות קא אסר להו וש"מ דלאו בכלי מתוקמא: **אלא אמר רב יוסף הא והא ביד.** ומיהו מתני' ביבשה לא מוקמינן לה דאם כן אפילו בכלי שרי אלא בלחה וביד והיינו טעמא דשרי דשבות הוא ובמקדש שתמידין וקרבנות צבור במקדש הם מבקרין אותן ובפסחים היינו טעמא דאסור דאע"ג דשבות הוא ולורך מקדש הוא אפ"ה כיון דכל אחד ואחד מבקר פסחו ומתקנו בביתו ואח"כ מביאו למקדש לא התירו לעבור על השבות במדינה: **להא שמעתא.** דרב יוסף: **גוללו אצלו.** דכיון דאיגדו בידו אע"ג דאיכא שבות דילמא נפיל כוליה לרה"ר ואתי לאיתויי. ספר נמי שבות דמקדש קרי ליה שהרי קדש הוא אלמא שבות לצורך מקדש הותר אף במדינה: **הא אוקימנא.** בריש פירקין [צח.] באסקופה כרמלית וכו' דאפילו שבות ליכא למגזר דאי נפיל כוליה כי ממטי ליה לתוך הבית דרך האסקופה אין כאן חיוב חטאת: **משלשלין וכו'.** לצלותו והוא יצלה מעצמו. ובבשר דעלמא אמרינן אין צולין בשר בצל ובילה אלא כדי שיצולו מבעוד יום גזירה שמא יחתה בגחלים בפ"ק דשבת (יט:): **והא הכא.** דכל אחד צולה פסחו בביתו וקשרי ליה נמי במדינה: **בני חבורה.** הנמנין על הפסח זריזין הן דכל העוסקין בקדשים זריזין וחכמים הלכך לא מחתי: **ואביי.** דאישתיק סבר כהנים זריזין הן אמרינן בכמה דוכתי דכיון שנכנס לעבודה בידוע שלמדוהו הלכות קדש אבל בני חבורה זריזין הן לא אמרינן שאין לך אדם שאינו עושה פסח: **רבא אמר.** הא והא ביד כדאמר דבכלי ליכא לאוקמי לפסחים משום מלאכה והא והא בלחה דאי ביבשה לא מיתסר בכלי אלא מתני' דקתני שבות דאפשר לה מאתמול מידי מקמי מכשירי מצוה ר"א היא דפליג נמי עלה דההוא דפסחים ואמר דוחין דאפילו אב מלאכה מידי מקמייהו וכ"ש שבות והא דקתני במתני' דבכלי אסור מודה ר"א דכמה דאפשר לשנויי משנינן ליה ולא מחללינן שבתא והיכא דלא אפשר כגון גבי איזמל דחינן אפילו אב מלאכה:

מאי

הא בלחה הא ביבישה. [מתניתין ביבשה] ואפילו הכי אסרינן בכלי דשבות גדול הוא:

יבישה אפילו בכלי שרי. ולא מסתבר להחמיר עליו כיון דאפרוכי מפריך:

ולאו אוקימנא באסקופה כרמלית. תימה דאמר לעיל (דף צז.) גבי מצאן צבתים או כריכות מביאן פחות פחות מד' אמות אלמא שבות דמקדש במדינה התירו וי"ל דשבות כי האי גוונא ודאי שמוטלין בבזיון התירו:

מה

עין משפט נר מצוה

סא א מיי' פ"ט מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שח סעיף כ:

סב ב ג מיי' פ"א מהל' קרבן פסח הלכה יח סמג עשין רכג:

סג ד מיי' פ"ג מהל' שבת הלכה טו:

◆

רב ניסים גאון

פלוגתא דר' אליעזר ור' יהושע אתא לאשמועינן. היא מתני' דבפר' אלו דברים בפסח דוחין את השבת, ותנן ר' אליעזר אומר דוחין. אמר ר' אליעזר ומה אם שחיטה שהיא כולי'. אמר לו ר' יהושע יום טוב יוכיח כו'. הרכיבו דלא כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו. הבאתו מחוץ לתחום כר' עקיבה דאמר תחומין דאוריתא. ועיקר דברי ר' נתן בפרק המצניע, ר' נתן אומר על השחוטין חייב על חיים פטור, שהחי נושא את עצמו. ועיקר דברי ר' עקיבה במשנת סוטה בפרק כשם שהמים בודקין אותה וכבר פירשנוה. ולא קא גזרינן שמא יחתה בגחלים, איתה בסוף פרק יציאות השבת, לא תמלא אשה קדירה עססיות כו', ואמרינן אפי' תימא בית הלל בהא מיסר אסרי גזירה שמא יחתה בגחלים.

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא אלא לא קשיא הא ר' שמעון הא רבנן. דתניא בן לוי שנפסקה לו נימא בכנורו קושרה קשר של קיימא כו'. איבעית אימא הא והא ר' שמעון, ולא קשיא מתניתין באמצע ברייתא מן הצד. איבעית אימא הא והא באמצע, ותנא קמא סבר לא גזרינן באמצע אטו מן הצד ותנא ברא סבר גזרינן. מתני' חותכין יבלת במקדש אבל לא במדינה ואם בכלי כאן וכאן אסור. והתנן בפסח חתיכת יבלת אינה דוחה את השבת. ופרקינן מתני' ביבישה ומתני' דפסח בלחה. ואיבעית אימא לעולם בלחה ומתני' ביד, ומתני' דפסח בכלי. מאן דאמר הא ביד הא בכלי מאי טעמא לא אמר הא בלחה הא ביבישה. יבישה מיפרך פריכה אין צריך חתיכה. ומאן דאמר הא בלחה הא ביבשה מאי טעמא לא אמר הא ביד הא בכלי. אמר לך בכלי אינו צריך למיתנייה התם, דקתני במתני' ואם בכלי כאן [וכאן] אסור, בין במקדש בין במדינה אסור. ואידך אמר לך הא דקתני התם משום דבעי איפלוג ר' אליעזר ור' יהושע. ואקשינן והא חתיכת יבלתו דומיה דהרכבתו והבאתו מבחוץ לתחום קתני, מה הללו משום שבות אף חתיכת יבלת משום שבות, ואי בכלי איסור מלאכה הוא. ופרקינן הרכיבו דלא כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו. והא דר' נתן מפורש בשבת פרק [המצניע]. הבאתו מחוץ לתחום כר' עקיבא דאמר תחומין דאורייתא, ומפורש (בסוכה) [בסוטה] פרק [כשם שהמים] ואילו הני איסור מלאכה נינהו. ומותבינן איני דהני איסור מלאכה נינהו, והתנן א"ר אליעזר ומה אם שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה שבת, אילו שמשום שבות [וכו']. [אלא אמר ר' יוסף הא והא ביד], מיהו שבות דמקדש במקדש התירו אבל האי דפסח שבות דמקדש [במדינה לא התירו]. [איתיביה רב ספרא לאביי היה קורא בספר] על האיסקופה ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו. והא הכא דשבות דכתבי הקדש במדינה הוא, ולא גזרינן דילמא נפיל ואתי לאיתויי. אמר ליה ולאו מי אוקימנא להההוא באיסקופה כרמלית ורשות הרבים עוברת לפניה, דכיון דאיגודו בידו שבות נמי ליכא. איתיביה משלשלין הפסח לתנור עם חשיכה, והא הכא דשבות דמקדש במדינה היא ולא גזרינן שמא יחתה בגחלים. ופריק רב יוסף בני חבורה זריזין הן לפיכך לא גזרו. ואביי כהנים זריזין הן אמרי', בני חבורה זריזין הם לא אמרינן. רבא אמר, ר' אליעזר לטעמיה דאמר מכשירי מצוה דוחין את השבת, ומודה ר' אליעזר דכמה דאפשר לשנויי משנינן.

מסורת הש"ס

א) פסחים סה: וסח., ב) [פסחים סח: רוב הסוגיא ע"ש], ג) [נ"ל בר'], ד) שבת לה., ה) [סוטה כז: וש"נ], ו) [פסחים סה:], ז) לעיל נז: [שבת ה:], ח) שבת יט:, ט) [פסחים סה.], י) [שבת כ. קיד: פסחים נט: סה. בילה יח. כ"ב ז. חולין קכג: ומחים לה.], כ) נ"ל אפילו מלאכה, דכס תמר, ל) כס"א: סתמינן.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמרא ורמינהו הרכבתו והבאתו וכו' ולא קשיא הא ביד הא בכלי: (ב) שם דומיא דהרכבתו והבאתו וכו' ואידך הרכבתו דלא: (ג) שם ושבות דמקדש במקדש: (ד) שם במדינה הוא ולא גזרינן: (ה) רש"י ד"ה אף היא וכו' דלא מלי משמעת קול: (ו) ד"ה יבלת וכו' חרוץ או יבלת יבלת דקרא קרינן יבלת שאינה שם דבר אלא כמו חיגרת דומיא דשבור ולא כתיב שבר ועורת נמי לא כתיב עורון אבל יבלת דמתניתין: (ז) ד"ה הרכבתו בפסח הבא בשבת קאמר הרכבתו להרכיבו על כתיפו:

◆

לעזי רש"י

ארפ"א [הרפ"א]. נבל. וירוא"ה. יבלת.

◆

מוסף רש"י

חותכין יבלת במקדש. דלא גזרו על השבות במקדש (פסחים סח.). **הרכיבו והבאתו מחוץ לתחום.** הרכבתו על כתף האדם להביאו לעזרה דרך רשות הרבים, אע"פ שאינו אלא איסור שבות דרבנן, דקי"ל חי נושא את עצמו, אין דוחה, דהוה ליה למיעבד מאתמול, וכן הבאתו מחוץ לתחום (פסחים סה:). **וחתיכת יבלתו.** ורוא"ה בלע"ז וחותכה בצפרניו או בשיניו, אינה אלא שבות, דמלאכה כלאחר יד היא (שם). **כאן בכלי.** דהוי מלאכה גמורה (פסחים סח.). **הא והא ביד.** שחותכה בידו ולא בסכין, דאין כה אלא משום שבות, ואפילו הכי אסור בלחה, הואיל ומצי למיעבד מאתמול (שם). **הא ביבישה.** דאפילו שבות ליכא, וכר' אליעזר לא מצי לאוקמא ועמא ר' אליעזר היא דאמר דוחין, משום דקתני ואם בכלי הוי מלאכה גמורה כאן וכאן אסור, ואי ר' אליעזר היא הא אמר מכשירי מצוה דוחין את השבת ואפילו במלאכה גמורה כמסכת שבת (קל.) דתנן ר' אליעזר אומר אם לא הביא כלי מערב שבת מביאו בשבת (פסחים סח.). **מאי טעמא לא אמר הא ביד הא בכלי.** ונוקמא למתני' נמי בלחה (שם). **הא תנן אם בכלי כאן וכאן אסור.** ולמה לי למיהדר לאשמעינן בפסחים (שם). **החי נושא את עצמו.** ואין בו אלא משום שבות (יומא סו:). **ומה שחיטה שהיא משום מלאכה.** שהיא אסורה בחולין בשבת משום איסור מלאכה גמורה, שהרי באבות מלאכות היא מנויה, ואעפ"כ דוחה את השבת בפסח (פסחים סה:). **היה קורא בספר.** כל ספרים שלהם עשוים כמגילה (שבת ה:) כספר תורה שלנו (לעיל צז.). **ונתגלגל הספר מידו.** ולאשו אחד בידו (שבת ה:). **גוללו אצלו.** הואיל ולאשו אחד בידו (לעיל צז:) ובגמרא מוקים לה באסקופה כרמלית כגון גבוה ג' ורחבה ד' ורשות הרבים עוברת לפניו דאי נפל כוליה מידיה ומהדר ליה מרה"ר לאסקופה ליכא חיוב חטאת הלכך השתא דלאשו אחד בידו ואין כאן עקירה, אפילו משום שבות נמי לא גזור (שבת ה:). **משלשלין את הפסח.** והוא נצלה והולך משחשכה, ואע"ג דבעלמא אין צולין (אלא כדי שיצולו מבעוד יום) הכא שרי דבני חבורה זריזין הן ומדכרי אהדדי ולא אתו לחתויי בגחלים (שבת יט.). **בני חבורה זריזין הן.** **כהנים זריזין הן.** שכולם היו בני תורה ומרדים ונזכרים ולא אתו לחתויי משתחשך (שבת כ.) או: בקיאים הם בכל דכתיב בהן (דברים לג) יורו משפטיך ליעקב (שבת קיד.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones